UREDNISTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadstr.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21·60, polletna K 10·80, četrtletna K 5·40, mesečna K 1·80; za Nemčijo celoletno K 26·40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36·—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici štev. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inserati: enostopna petitvrstica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inserate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo

Reklamacije lista so poštnine proste.

Stev. 440. **V Ljubljani, v četrtek dne 21. novembra 1912.** **Leto II.**

Vojna na Balkanu.

JAURES O EVROPSKI KRIZI.

Minulo nedeljo je berlinsko delavstvo priredilo mogočno mirnovno demonstracijo. Ogromni množici je govoril tudi voditelj francoskega socializma, sodrug Jean Jaurès, ki mu je berlinska policija hotela jezik zavezati z nezmiselnem odlokom, da sme govoriti le v nemškem jeziku. Negostoljubna in grda šikana berlinske policije se je seveda razkadila v nič, ker je sodrug Jaurès delavskim množicam v dobri nemščini očrtal socialistični nazor na sedanji politični položaj v Evropi. Izvajal je:

Obžalujem, da se v tej veliki, moderni Nemčiji ne morem izražati s prirojeno prostostjo in spretnostjo materinskega jezika; ker nisem nikdar živel v vaši deželi, ker sem se le iz knjig vaših pesnikov, filozofov in ekonomov za silo priučil vaše govorice, mi je težko in skoro nemogoče ostro in točno prodreti v zapleteni in zamotani položaj sedanje Evrope. Ako z napakami razžalim veličanstvo nemškega jezika, teh hib ne vpišite v register **mojih** grehov. Policijski ukaz je zame in za moje francoske sodruge zadoščenje in odškodnina. Ker smo na Francoskem, v našem časopisju, v našem parlamentu, postavili spravo, globoko in trajno spravo med Nemčijo in Francijo za nalogo obeh kulturnih narodov, so nas naši nasprotniki razkričali za brezdomovince in za slabe Francoze, ki žrtvujejo Nemčiji francoske koristi in francosko čast. Zdaj povemo svojim nasprotnikom: Glejte, vladajoči razredi v Nemčiji pravijo, da naš mednarodni nastop škoduje interesom Nemčije. Ne, ne vi in ne mi nismo brezdomovinci, ne vi ne mi nismo izdajalci človeštva, zakaj z visokega našega stališča se vjemajo interesi vseh kulturnih narodov, vesoljnega človeštva in vsega proletariata. Z vso pravico se čudim, da nam naši protivniki protipostavljajo domovino in človeštvo. S tem zatajujejo najboljša in najlepša sporočila svojih mislecev.

Včeraj sem videl v vaši galeriji slik pod umotvorom starega slikarja podpis: »Christi milites«, »Vojščaki Kristovi«; onega Krista, ki ni po krščanskem nauku, po besedah duhovnikov vseh veroizpovedanj Krist enega naroda, ne Krist enega plemena, ne Krist enega jezika, temveč Krist vesoljnega človeštva, in prav tako tudi resnične demokracije, ki apelira na človečansko pravico in gleda na široko obzorje in terja za vse ljudi enako pravičnost. Če kristjani in reakcionarji in meščanski demokratje, zaslepljeni in zapeljani od sovraštva zoper socializem protipostavljajo nam domovino in človečanstvo, ne izključujejo nas iz domovine, temveč postavljajo sami sebe iz kulture.

Kaj se godi v Evropi? Velik zgodovinski dogodek se dopolnjuje. Nov red se poraja na balkanskem polotoku. In socialni demokratje vseh dežel priznavamo ta razvoj, ampak obžalujemo način, kako se je dopolnil. Najslavnejše demokrate evropske, najglobokejše mislece vseh dežel izza mnogih generacij je navdajalo plemenito upanje, da se orientalsko vprašanje razreši s svobodno, mirno in demokratično zvezo balkanskih držav in da bo v tej zvezi tudi prenovljena Turčija. To upanje je šlo pod nič. Novi red se poraja iz krvi in smrti in solza in je sramota, bolečina, prokletstvo sedanje družbe, da vodijo veliki zgodovinski koraki čez morje solza in krvi.

Turčija je podlegla. Zakaj? Naši protivniki, evropska reakcija nas svari in poučuje, da je Turčijo pogobilo preizobilje nove politične svobode. Turčijo ni pogubilo, da je poizkusila moderno svobodo, ampak da jo je prepozno poizkusila! In svarilo, nauk teh dogodkov je, da morajo moderni narodi za časa gojiti vse zarodke politične in socialne svobode in napredka. In nadalje evropske spletke, ki so otrovale turško anarhijo, da pripravijo razdelitev: Sodelovale so pri razbitju Turčije, pri razvitju notranjih zmed in zapletljajev — ampak ne z zvijačami današnje diplomacije. Vsi ti dogodki so iznenadili diplomacijo in zlasti ruska in avstrijska diplomacija sta dobili po grbi — ali kakor pravimo v prepovedanem jeziku: un coup fourré. Kaj sta Rusija in Avstrija dosegli z večletnim medsebojnim spletkarjenjem? Rusija, ki vidi poleg sebe novo silo balkanskih narodov, si je zagradila zaželjeno pot do Carigrada. In Avstrija, ki doslej preganja svoje slovanske narode, ki je v Bosni in Hercegovini ustanovila režim političnega in gospodarskega zatiranja, slabši od turškega režima, Avstrija, ki je ubogim bosenskim in hercegovinskim kmetom ugrabila nova pravna zagotovila in svobodo, ki je Hrvaško prostituirala s potvaro listin v zločestih pravdah. Avstrija bo vsled pomlajene sile slovanskih narodov na Balkanu prisiljena, da ustvari svojim slovanskim narodom garancije svobode in razvoja; zakaj tudi tu kakor povsod je rešitev v razvoju politične in socialne demokracije. Vse to so spoznali naši sodrugi v Srbiji in na Bolgarskem, njih program je ustanovitev demokratične zveze, in s hrabrostjo, ki je za nas tolažilo, so se zoperstavili bojni vihri. Jutri, kedar izide končni račun mrtvih in ranjenih, bodo naši sodrugi s polno silo, z veliko avtoriteto branili politiko demokracije. Ne, vprašanje se ne reši z diplomatskimi zvijačami in ne z bojno besnostjo. Norost bi bila zavoljo pristanišča na Jadranskem morju zanašati vojno v Evropo. Balkanske države, zmagalci na eni in Avstrija na drugi strani bodo imeli jutri drugo nalogo. Zmagalci bodo imeli velike težave v tej mešanici narodov in vprašanje zanje ni i osvojitev Albanije, temveč ustanovitev režima, ki ohrani slogo med zavezniki in spoji vse te narode s splošnimi garancijami napredka.

Evropa vidi na zgledu balkanskih držav strahoto moderne vojne. Celi narodi se vlačijo v vojno in tretjina bojevnikov — kakor v časih, ko so trčile barbarske armade druga ob drugo — je ubita ali ranjena. In ranjenci! Na blatnih, neprehodnih cestah, naltačeni v vozeh, trpinčeni od bolečin mrzlice, žeje, čakajo na kozarec vode iz kalne Marice. In po smrti, po gromu topov, po hrušču bomb se pojavlja: Nje veličanstvo **Kolera!** Kakor velesila se je pojavila ob koncu vojne, ki terja svoj tribut! — In kakšna bi bila ta vojna, kakšne bi bile te strahote, kakšna ta grozodejstva zoper pamet in človečanstvo, ako bi izbruhnila vojna ne le v kotu Evrope, temveč pri vseh narodih, v vseh deželah, miljoni proti miljonom! Nemogoče je, noro je, da bi se to zgodilo, in mi, socialno demokratični delavci, bomo edini! Nič ne maramo za te homatije, nič za roparske pohode, mir hočemo, popolno slogo delavstva vseh dežel in kulturnih narodov, da se ne bojujemo zoper ljudi, temveč zoper bedo in krivico. Nespametne so vlade, ako tirajo v katastrofo. Proletarci trpe pod bremenom oboroženega miru in če vladajoči razredi izpovejo splošno vojno, če vstane vojna vihra na morju narodov, lehko prikliče iz globočin **duha revolucije.**

Vsi pojdemo složni zoper sovraga: zoper vojno. Na bližnjem mednarodnem kongresu v Bazileji zagrmi proletarska internacionala s silo miljonskih glasov, s silo miljonskih src proti hujskariji: **Mir narodom in vojni boj!**

ŽRTVE VOJNE.

Poročevalec od »Neues Wiener Tagblatt« podaja sledečo, nepopisno žalostno sliko z bojišča.

Kamorkoli se ozremo, povsod vidimo najstrahotnejšo bedo združeno s pretresljivo žalostjo. Na vseh koncih in krajih zadenemo ob grozote vojne in skoraj ne zaupamo toliko našim živcem, da bi prenesli vso nesrečo, ki hodi z nami.

Prosto uro porabimo, da gremo čez galatski most v Stambul, kjer je pravo stanovališče Turkov. Komaj smo prehodili most, zadenemo ob gručo beguncev iz Macedonije, ki se ravno pripravljajo, da posedejo ob mošeji. Nadaljujemo pot in povsod uzremo enako sliko: na vsakem praznem prostorčku, stoje, čepe ali sede popolnoma onemogli ljudje, izvečine borno oblečene ženske in v cunje zaviti otroci. Možje so na bojišču, ako niso že postali za boj nezmožni, ali če jih ni že vjel sovražnik. Razen golega življenja in nekaj odej niso ti nesrečni begunci, prepodeni iz svojih domovanj, ničesar rešili pred sovražnikom. Odeje jih varujejo mraza in vlage in pogrinjajo jih po trdem mestnem tlaku, da je ležišče nekoliko udobneje.

Čim dalje gremo, temveč beguncev srečavamo, na desettisoče jih je in vsiljuje se mi vprašanje, ako bo mestna uprava preskrbela vsem tem dovolj kruha in če ne pritisne k vsej bedi še glad. Ni treba, da bi nam dopovedovali o svojem trpljenju, iz njihovih objokanih preplašenih obrazov beremo, da so neizmerno gorje prestali na potu do Carigrada, ki so jo prehodili peš. Oropani reditelja, odtrgani od domače grude, čaka te najubožnejše med ubožnimi brezupna, siva bodočnost.

Krenemo po stranski poti, da se ognemo pogledu na to dolino solz, ki nam pretresa živce in mozeg in da pridemo v Pero. Ali iz dežja pod kap smo prišli. Pred kolodvorom v Sirkedže, kjer nas vodi pot, srečamo transport ranjencev, ki se vrste že dva tedna neprenehoma. Voz za vozom, napolnjen z ranjenci, vozi počasi mimo nas in iz vsakga gleda vojna pošast z najostudnejšo spako. Bledi obrazi, upadla lica, izmučeni pogledi, glavo in ude le za silo obvezane — tako leže sedaj oni, ki so pred tedni zdravi in ponosni korakali v boj. Nekateri se trudijo, da bi se držali ravno, po vojaško in skušajo skriti bolečine, ki jih razjedajo. In niti dovolj voz ni za vse. Koliko jih je ki se opotekajo za vozovi, naslanjajoč se na tovariše in bolnišnice so še tako daleč. Prenapolnjene so že. 50.000 ranjencev je že v Carigradu in novi prihajajo. Že jim pripravljajo po zasebnih hišah postelje. Ali kaj pomaga to? Kjer je deset prostorov na razpolago, tam čaka trikrat toliko ranjencev. In poleg tega ni dovolj zdravnikov, ne strežajev, ne obvez, ne drugih potrebščin. Ampuacije in operacije izvršujejo brez narkoze. Kje naj bi vzeli tudi čas? Mnogo ranjencev je ležalo na bojišču po več dni brez pomoči; prihajajo popolnoma onemogli in s silno zanemarjenimi ranami. Včeraj je umrl vojak v nemški bolnišnici, kmalu potem ko so ga prinesli; nobene vidne rane ni imel — zdravniki so dejali, da je umrl, ker je bil izstradan.

In ni še polna mera trpljenja teh nesrečnih žrtev vojne, niso še izpraznili keliha bridkosti do dna, že vstaja preteče nov sovražnik, pred katerim ni mogoče ubežati: kolera, ki že neusmiljeno žanje med ranjenci in begunci.

KOLERA NA BOJIŠČU.

Dočim nam neprenehoma prihajajo vesti o grozotah vojne, je izbruhnila v turški vzhodni armadi nova, še hujša katastrofa, ki utegne ugasniti zadnjo iskrico poguma in požrtvovalnosti med turškimi vojaki ter pokončati najbolj junaške bojevnike. Kolera divja na čatalški črti; baje je izbruhnila tudi v bolgarski armadi. Pero se upira, da bi moglo podati le približno sliko o tragiki komaj 40 metrov pred Carigradom. Po zanesljivih vesteh je pobrala kolera v enem tednu 12.000 vojakov; dan za dnem pa zavzema ta nevarna morilka večji obseg. Turki so brez moči, da bi jo ustavili, zakaj nedostaja jim vsega, najbolj pa energije in pomožnih sredstev. Kolero so najpreje konstatirali v koncentracijskem taborišču v Muhakeniju, nekaj kilometrov od sedanjega glavnega taborišča Hademköja. Namesto da bi takoj ukrenili odločne odredbe proti epidemiji, so jo po stari turški navadi prikrivali, čeprav je že v tem taborišču takoj pomorila 200 vojakov, pokopali so jih vse skupaj, oblečene. Od Muhakenija se je razširila epidemija na obdve krili čatalške črte.

Očividci poročajo o strašnih prizorih, da se človeku ježe lasje. Vojaki padajo s puško v roki. Na razpolago ni ne zdravnikov, ne zdravil. Umirajoči, z izbuljenimi očmi zahtevajo bolniki košček citrone, vijoč se v groznih mukah. In niti te jim v večini slučajev ne morejo nuditi. Postaje in železniški nasipi orijentalskih železnic so posuti z mrtvimi trupli. Vojaški vlaki kolere sumljive vojake naravnost iztirajo iz vlakov ter jih prepuste usodi, dočim mrtvece kratkomalo pomečejo iz vagonov. Smrad se širi več kilometrov naokolo in se ne da popisati. Vodovod v Derkosu na desni strani čatalške črte, ki oskrbuje Carigrad, je v največji nevarnosti. Mamud Muktar paša ga je dal zastražiti s 300 možmi: nikomur ne dovole dohoda. Ampak tudi med temi vojaki jih umrje vsak dan 12 do 15 za kolero.

PRED UMIRANJEM ZA LAKOTO ...

»To zimo bo videla Evropa narod v kremplji smrti za lakoto. V meri, kakor se je doslej komaj dogajalo na Kitajskem in v Indiji, je prišla nad ljudstvo vzhodne Turčije lakota,« s temi besedami začenja znani angleški publicist Allan Ostler prorokovanje tragedije, ki bo pustila daleč za sabo vse grozote in strahote balkanske vojne. Ljudska množica, močno presegajoča miljon, je v naglem begu zapustila svoja domovja in se gnete pred vrati mesta, ki bi rado pomagalo, a ne more. Zakaj velik del dežele je popolnoma zapuščen, ker zapuščajo možje, žene in otroci na begu pred sovražnikom svojo domovino, pa ne vedo kje bodo dobili jutri prenočišče in košček kruha, da utešijo lakoto. Ostler slika strašne prizore, ki jih je opazoval, ko je jezdil skozi deželo po bitki pri Ljule Burgasu. Slika od bežečega prebivalstva prenapolnjene ceste in pota, veletok stotisočev ljudi, ki so se v mirnem času borili s plugom in brano za vsakdanji kruh: »Kamor sem prišel, v vasi mesta in sela, našel sem prazne koče in zapuščene hiše. Katerega kmeta sem vprašal za pot, mi je odgovoril, da mu ni znana ta okolica; zakaj bil je tujec in begunec, prišel je s severa in je sam iskal pota proti Carigradu. Dan za dnem, kamorkoli sem prijezdil, se mi je razgrinjala enaka slika: prazne vasi in z begunci posejane ceste. Evropa naj se skuša vmisliti, kaj se to pravi: cele pokrajine so v štirinajstih dneh v doslovnem pomenu besede razljudene, vsi prebivalci, popolnoma vsi, kmetje in rokodelci, otroci in starčki, žene in dojenčki, so nenadoma zapustili svoje koče in so vpregli vole pa so se odpeljali, ne da bi bili vzeli kaj več lastnine s seboj, kolikor so mogli peljati vozovi in kolikor so jo mogli nesti na hrbtu. In to vojsko nesrečnih, zmedenih, samim sebi prepuščenih nesrečnikov peha naprej množica stradajočih, obupanih vojakov. Ne, tisti, ki ne vidi na lastne oči, si tega ne more predstavljati. Evropa že soletja ni doživela takih prizorov in dogodkov.«

Revolucionarno gibanje v ruski armadi in mornarici.

Vsled aktuelnega pomena, ki ga je dobilo revolucionarno gibanje v ruski armadi in mornarici, je važno, da označimo stališče, ki ga zavzema ruska socialna demokracija do tega pojava. Tisoče niti veže proletarce v vojaški suknji s proletarci delavskega razreda, ki ga vodi socialna demokracija. Nenaklonjena slehernemu »pučizmu« vodi ruska socialna demokracija v armadi in mornarici tisto izobraževalno delo, kakor ga vrši v socialistčnem zmislu na vseh poljih delavskega gibanja. Njeno delo pa močno otežuje nasilno postopanje ruskih vojaških oblasti proti mornarjem in vojakom, na drugi strani pa uganjajo svoj posel provokaterji, ki hočejo napraviti kraj in konec vsemu gibanju s tem, da izzovejo od časa do časa vstaje.

Natančno stališče do vseh teh dogodkov in vparašanj je zavzela resolucija »o najnovejših dogodkih v armadi in mornarici«, ki jo je sklenila socialna demokratična konferenca ob udeležbi delegatov socialno demokratičnih organizacij v vojni in trgovinski mornarici. Iz resolucije hočemo povzeti najbistvenejša mesta:

»Konferenca pozdravlja pogum in požrtvovalnost sodrugov mornarjev in vojakov, ki so se udeležili zadnjega gibanja na Črnem morju in na Baltiškem morju, kakor tudi v Turkestanu, ter so s krvjo poplačali svoje hrepenenje po boljšem življenju in po svobodi. Prebujenje tega duha v armadi in mornarici dokazuje, da se je prebudilo leta 1905/6 porojeno zbližanje med armado in socialističnem proletariatom, kljub reakcionarnemu hujskanju in kljub nesramnemu pritisku v kasarni, k novemu življenju. Vsi sodrugi, ki so poučeni o kasarniškem življenju, se pozivajo, da dajo socialno demokratični frakciji v dumi in socialno demokratičnemu časopisju gradivo za ožigosanje nasilnega kasarniškega režima, da se po tej poti ojači državljanska in politična samozavest vojakov. Obenem pa smatra konferenca za potrebno, da sodruge opozori, kako nezaželjene in nevarne so vse od ljudskega gibanja osamljene revolte v armadi in mornarici... Konferenca opozarja sodruge, da ima vlada, če se začne v armadi gibanje resnega obsega, sama interes, da od časa do časa umetno povzroči revolto s katero hoče priti v okom nadaljnemu gibanju. Zategadelj je zelo umevno, da je varnostna policija igrala provokatersko vlogo pri nekaterih izmed zadnjih dogodkov. Konferenca smatra za težko, toda sveto dolžnost slednjega socialista v armadi ali mornarici, da zadržuje svoje manj izobražene in izkušene tovariše in mornarje od slehernega poskusa, da bi dovedli svoje od neznosnega pritiska in zaničevanja do upora in obupa pritirane množice vojakov in mornarjev k predčasnim in nesmotrenim akcijam... Izražajoč vsem od zadnjih dogodkov prizadetim sodrugom svoje simpatije in spoštujoč spomin v boju ali na krvniškem odru padlih. Konferenca izjavlja, da je ruski proletariat ogorčen nad krvavo grozovitostjo, s katero je planila strahopetna in barbarska vlada na udeležnike vojaške revolte in na člane vojaških organizacij.«

Nacionalistične stranke in delavstvo.

Nemški nacionalisti so doživeli pretečeno nedeljo v Gorici hud poraz. Nemško časopisje skuša ublažiti krepki udarec. V sledečem podajamo jedro govora, ki ga je imel na tem shodu sodrug **Kopač:**

Izdajstvo, ki so ga zakrivili nacionalistični poslanci, so glasila nemških narodnih organizacij najprimernejše očrtala. Glasilo nemško nacionalistične organizacije železničarjev je prinašalo celo vrsto člankov zoper Heineja, Kroya, Steinwernderja in druge nemške veljake. Obsojalo se je odkrito njih postopanje. Seveda ni preveliko verjeti resnosti in odkritosrčnosti teh napadov zoper lastne poslance. Vzrok značilnemu pojavu je iskati v dejstvu, da je najbrže nezadovoljnost lastnih pristašev pritiskala na voditelje organizacije, ki so bili tako prisiljeni javno ovreči izdajstvo nemško radikalnih poslancev. Z gibanjem železničarjev leta 1911. so se nekako vsaj navidezno strinjale tudi nacionalistične stranke. Glasovale so v parlamentu v pretežni večini za predlog sodr. posl. Tomschika. Da se ni preveč zanašati na meščanske strankes mo že zdavnaj vedeli. Toda da bo v kratki dobi šestih mesecih nastal v nacionalističnih strankah popolen preobrat glede gori omenjenega predloga, ni bilo pričakovati že iz enostavnega razloga, ker bi tak preobrat škodoval v prvi vrsti nacionalističnim strankam samim. Ali preobrat in izdajstvo se je vendarle zgodilo. Osebni interesi posameznih poslancev so tukaj odločevali. Uradna kariera poslancev Heine in Kroy postaja zdaj razumljiva. Na čuden način so skušali narodni poslanci oprati se opravičenih očitkov. Kar čez noč je prišla na dan trditev, ki jo je premlel tudi modri poslanec Rybař, da ni denarja v državni blagajni in da so za vsak izdatek potrebni tudi primerni dohodki. Po opisanju finančnega položaja države, ki so ga takrat prodajali nacionalistični poslanci, je bilo misliti, da se nahaja država skoraj na robu propada. Mi pa vemo koliko je bilo na tem resničnega. Že v onem zasedanju državne zbornice, kjer se je odreklo železničarjem zahtevana gmotna zboljšanja z razlogom, da nima država zato dovolj sredstev, se je pa dovolila nagrada žganjarskim grofom in se je glasovalo za militaristične zahteve! Sicer nam ni bilo treba teh dokazov, da smo razumeli, kam je merila poteza nacionalističnih poslancev.

Bil je še drugi močnejši in očividnejši razlog, ki je jasno kazal zakrivljeno izdajstvo. Dejali smo tedaj: Če je že res, da nima država sredstev sedaj, jih ni imela tudi tedaj, ko ste glasovali za naš predlog. Razlog ki velja sedaj, bi moral torej veljati tudi za tedaj. Resnica pa je vsa drugačna. Nacionalistični poslanci, ki so hlapci vlade, so se morali na poziv vlade potuhniti. Vlada jim je zaukazala, da naj glasujejo proti 17 miljonskemu predlogu poslanca Tomschika in oni so se ukazu tudi podvrgli. Hlapci

jimajo ubogati ukazom gospodarjev. Nacionalistični poslanci so pa vsi brez razlike hlapci vlade!

Nicionalno komedijantstvo pa zasluži posebno poglavje. Resničnemu nasprotju med narodnim strankam nismo nikdar verjeli. Da skrivajo nacionalistični prepiri le meščanske interese, je že zdavnaj dognano. Nacionalisti so se po svojih listih prav nesramno blatili in na svojih kongresih so si kaj tragično napovedovali vojno. Pa je prišla konferenca v Pragi, ki je položaj docela prevrnila. Na konferenci v Pragi so nacionalistične medsebojne homatije takoj izginile. Tam so stali v bratskem objemu slovenski in slovanski nacionalisti z nemškimi. Narodni nazori in narodne prednosti so romale med staro šaro. Šlo je za oškodovanje delavstva in pozabili so pri tem na mah narodna nasprotja. Sklepi nesrečne konference so znani. Za škodo in izdajstva, ki jih trpi danes železniško osobje, se imamo v gotovi meri zahvaliti sklepom te konference. Ali spremembe v ravnanju in mišljenju narodnih strank se niso pojavljale le na narodnem polju. Doživeli smo v naši politiki momente, ko je bilo misliti, da izven klerikalne, je ni druge meščanske stranke. Nekdanji hudi in zagrizeni svobodomiselci in losvonromci so se kar čez noč počrnili. Razni Steinwenderji, Heineji, Kroyi in drugi svobodomiselci enakega kalibra, so na mah zlezli pod farško kuto. Nenačelnost in nedoslednost karakterizira meščanski nacionalizem. Takrat je šlo za obremenitev delavskega ljudstva z večjimi davki in za podražitev življenjskih potrebščin. Interesi kapitala in vlade so važnejši od nacionalističnih in verskih načel. Proti predlogom poslancev Diamand in Schuhmeier, ki so zahtevali davčno razbremenitev ljudstva, so složno nastopili klerikalci in liberalci vseh gradacij in vseh narodov. Proti Schuhmeierjevi akciji, da se odvzame farjem vpliv na vlado in šolo, so najhujše besneli svobodomiselni liberalci. Razume se, da so bili pri tem na svojem mestu tudi slovenski narodnjaki. Med nemškimi in slovenskimi nacionalci ni razlike. Težko bi bilo razločiti govor Heineja od Rybařevih jeremijad.

Politika naših narodnjakov ni nikdar imela kaj svojega. Slovenski nacionalci niso niti v farbanju samostojni. Ton in argumenti Rybařevih govorov so za las podobni onim Kroya, Heineja in Wolfa. Da pomirijo svoje naivne pristaše, ki so se ob očividnem izdajstvu o priliki 17miljonskega predloga sodr. Tomschika jeli razburjati, so nemški liberalni poslanci iznašli formulo: država nima sredstev. Dohodki ne odgovarjajo izdatkom. Treba je dobiti nove vire dohodkov. Za sedaj ni vlada v stanu prenašati novih izdatkov. Poslanec Rybař, kateremu so ti argumenti kaj ugajali, je prihitel ves osupel iz Dunaja in je na podlagi teh argumentov oblagodaril svoje pristaše z »referatom«, ki je prava slika duševnega miljeja narodnjaških veljakov. Popačil je pa še bolj svoj govor s posebno iznajdbo: »socialni demokratje, je dejal, zahtevajo obdavčevanje kapitalistov namesto delavstva. Če bi se ta zahteva socialnih demokratov uresničila, bi doživeli hude čase. **Kapitalisti bi enostavno zapustili Avstrijo. Kaj bo tedaj z delavci in z Avstrijo, če se kapitalisti izselijo?«** Pameti polna glava Rybářeva ni zmožna niti enostavnega pojmovanja, da je kapital nekaj in kapitalisti drugo. Da ne zna glasilo tržaških narodnjakov ločiti kapital od kapitalizma, je razumljivo. Če se proslavljajo na dolgo in široko govorance gori očrtanega kalibra, je že znamenje, da so se pri takih listih za vedno ločili od zdravega razuma. Kapitalisti bodo torej kar čez noč prenesli čez mejo svoje banke, tovarne, ladjedelnice itd.? Nesrečnejšega razloga, da se opraviči obdavčevanje ljudstva namesto bogatašev, se ni moglo najti. Kar je zločinskega v politiki narodnjakov, je nemško nacionalnega vzora, kar je nespametnega, je pa slovensko nacionalnega izvora.

Nameni nacionalističnega prizadevanja za delavske zahteve so nam jasni, če si ogledamo vzroke in dobo, ki je povzročila ustanovitev narodnih delavskih organizacij. Za boje in zahteve železniškega osobja se nacionalistični poslanci niso brigali do leta 1906. Edino socialistična stranka in razredne organizacije so se zavedale, da je tukaj kategorija izstradanih in izkoriščanih delavcev, ki jim je nujno potrebna odpomoč v težavnem in neznosnem položaju. Pa je prišlo zgodovinsko leto 1906. Delavstvo je odločno in neodložljivo stavilo svojo zahtevo. Uvedba splošne in enake volilne pravice je bila neizogibna. Meščanske stranke, ki so se vedno protivile vsakemu delavskemu postulatu, so se morale podvreči železni volji zavednega proletariata. Treba je bilo ukreniti zdaj drugačno pot. Mesto prejšnje politike brutalnosti in sistematičnega odrekanja zahtev ljudstva, je začela politika farbanja, obljub, lažidemokracije in lažiliberalizma. Meščanska politika je videla zdaj v delavstvu volilni material, ki ga je treba izkoriščati v lastne svrhe. Za to so ji najboljše služili narodni predsodki širokih plasti ljudstva. Od tedaj so se začele snovati narodne organizacije, ki kažejo že od svojega početka svoj značaj in namen.

Politika nacionalizma in meščanstva je docela bankrotna. Tega se kapitalizem in vlada zavedajo. Zato se zdaj skuša omejevati koalicijsko pravo in svoboda tiska in zborovanj sploh. **Parabola kapitalizma se vrši po znanem zakonu razvoja. Po kratki dobi lažiliberalne politike se zopet pojavlja reakcija, brez katere sploh kapitalistični svet ne more obstojati. Proti tej reakciji se pripravlja na poslednji boj razredno zavedna, vedno naraščajoča armada revolucionarnega proletariata.**

Kakšnim organizacijam naj pripadajo žene.

Sredi prošlega stoletja je kapitalistiško izkoriščanje prisililo moško delavstvo, da se je jelo upirati prevelikemu izkoriščanju. Po tovarnah so ljudje rano umirali, ker so morali garati po 14 in 16 ur na dan. Mezde so bile nizke in večinoma silno nezdravi delovni prostori. Delavci pač niso mogli drugače ravnati, nego da so se branili ali pa umirali polagoma. Stavkali so, razbijali stroje, ker so mislili, da so stroji krivi njih bede, toda vedno so morali zopet nazaj v prejšnjo sužnjost, če so jim začeli kaditi vojaki s črnim prahom pred nosom. Delavci so jeli spoznavati, da sicer zadostjue, če se delo ustavi, nikakor pa še ni mogoče voditi delavskih bojev brez zavednih delavcev in brez denarja. Zaraditega je delavstvo začelo snovati strokovne organizacije, zbirati v njih delavstvo, voditi ga iz nezavednega indiferentizma k delavski zavednosti in zbirati v organizacijah denar za čas boja. Že takrat je delalo po tovarnah mnogo žena. Kaj pa z njimi? Ali naj se žene bojujejo z moškim delavstvom obenem ali pa poslušajmo oni stari rek, da spada žena v kuhinjo? Če ustavimo delo, mora z nami tudi žena v boj, in morala je tudi, to nas uči vsa novejša preteklost. S tem pa so se ženi odprla vrata v strokovno organizacijo.

Žene, ki delajo v tovarnah, in milijoni žena, ki oskrbujejo doma gospodinstvo, pa niso le žene, marveč so tudi državljanke. Plačevati morajo davke kakor možje, delati morajo za družbo, roditi in vzgajati morajo državi otroke in žena, ki ima tako važne naloge v državi, v družbi pa naj se ne briga za razvoj političnih in gospodarskih razmer. Politično življenje odločuje o njih usodi, jim daje zakone, ki jih morajo izpolnjevati, a odločevati o njih pa bi ne smele. Če podraže kruh novi davki, nova carina, kaj more žena storiti proti temu? Nič, prav nič, niti braniti se ne more. Ona in njeni otroci morajo molčati, čeprav se jim potom političnih dogodkov krade hrana s podraževanjem izpred ust in to kljub vsemu temu, da je toliko potov, po katerih bi se dale razmere bolj ugodno urediti njim v prid. Polagoma je jela kliti v možganih žena ta zavest. Celo v tisih krajih, kjer še zakon prepoveduje ženam sodelovati v političnih društvih, obstoje poleg strokovnih organizacij tudi politiške organizacije, ki poučujejo žene o interesih, ki jih imajo kot državljanke, učijo jih boja, kako naj si pribore svobdo in enakopravnost.

Žene pa niso le delavke nego tudi gospodinje.

Gospodinjstvo je dandanes še precej važna naloga. Zdravje celih narodov je v rokah žene. Žena mora odgajati zdrave in krepke otroke, ohraniti delavno moč moža družinskega očeta in vse to ob pičlih dohodkih in dragih živilih. Dannadan si beli tisoče gospodinj glavo, kako naj reši to svojo važno nalogo, kako naj prepreči pomanjkanje v hiši. Tudi tukaj je samopomoč precej važna. Konzumno društvo, organizacija vseh, ki kupujejo, ki pa morajo kupovati dobro in ceno, če se hočejo ogniti pomanjkanju. Društvo namreč ne prodaja v svoj dobiček, nego v dobiček svojih članov, spočetka z manjšim dobičkom, pozneje, ko si nabavpotrebnih rezerv, pa z večjim. Vse torej, kar društvo pridobi z našim nakupovanjem med letom kot dobiček, sprejmemo konec leta ali pa tudi v slučaju potrebe kupovalci nazaj.

Vse te stvari so za ženo važne in na vse oblike v današnji družbi potrebujemo organizacije in le potom organizacij si utegnejo tudi žene opomoči, in pridobiti vpliv in veljavo tam, kjer odločujejo o njih sreči in bedi.

Žene utegnejo vse te organizacije pospeševati, utegnejo jih podpirati, če le hočejo. Posebno strogo naj zahtevajo žene delavcev, da so tudi njih možje pri organizacijah. Nasprotno pa naj tudi možje vzgojno vplivajo na svoje žene.

Če so žene delavke v delavnici in v tovarni solidarne z moškimi sodelavci in pomagajo zboljšavati razmere, če so kupovalke potrebščin pri konsumnem društvu, pa si sproti pomoremo prav, mnogo obenem pa dobimo v organizacijah zaslombo v sili.

Vse to lahko store žene, če si čas dobro urede in posvetijo vsako minuto tem svetim nalogam. Vse tri organizacije, strokovno, politično in konzumno podpiraj žena in boljši časi pridejo.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Škandalozne razmere v dragonski kasarni v Trnovem.** Gospod vojni minister ima vedno polna usta o idealnih razmerah, ki vladajo v avstrijskih kasarnah. Komur so razmere znane, ve, da je kasarna, vse njeno ovzdušje peklo za mladega človeka in da ima nebroj vojaških samomorov na vesti. Tudi o ljubljanskih kasarnah nam prihajajo neprestano tožbe in pritožbe; zlasti neznosne so razmere v dragonski vojašnici v Trnovem, kjer so **pred nedavnim časom vojake na povelje pretepali,** dasi je telesna eksekucija že davno odpravljena. Prav hudo so trpinčenju in psovanju izpostavljeni novinci. Za danes naj zadošča navedeno; ako pa se razmere v kratkem radikalno ne izrpemene, bomo civilno občinstvo s prav konkretnimi dejstvi poučili o človekoljubje, ki so ga deležni njih sinovi.

— **Padec Bizanca v ogledalu ljubljanske politike.** Po Ljubljani govore, da pripravljajo liberalci in klerikalci skupno demonstrativno proslavo padca Odrina in upostative križa na carigrajski Aji Sofiji. Ali liberalci niso bili zadostikrat našeškani, da še vedno tišče v klerikalno tovaršijo? Ali jih ni zgodovina pokojnega «Narodnega odbora« po septembrskih demonstracijah izmodrila? Hribar je pač modrejši mož, ne mara nič za klerikalne spletke in hoče demonstrirati na lastno pest....

— **Na Javornik in Koroško Belo.** Člansko zborovanje za Javornik in Koroško Belo ne bo pri **Žumru,** ampak pri Hkavcu na Javorniku. Člani naj vsi zanesljivo pridejo.

— **Razširjenje južnega kolodvora.** Dela za razširjenje južnega kolodvora se prično spomladi 1913 z deli za razširjenje proge na južnovzhodnem delu. Vsa dela bodo trajala pet let.

— **Železnobetonski most pri Sv. Petru.** Dela za novi železnobetonski most pri Sv. Petru se v kratkem razpišejo. Na mostu bo tudi prostor za električno železnico. Izmed novih mostov preko Ljubljanice pride prvi v delo sv. Petra most.

— **S trebuhom za kruhom.** V torek se je z južnega kolodvora odpeljalo v Ameriko 68 Slovencev in 25 Hrvatov, nazaj je prišlo pa 150 Bolgarov. 600 Italijanov se je povrnilo iz Ogrske, 35 Hrvatov iz Nemčije, 20 goriških zidarjev pa iz Trbovelj. 12 Domžalk se je odpeljalo na Dunaj.

— **Do smrti se je napil.** Dne 18. novembra je stavil 18letni Anton Mandeljc iz Mlina na Bledu v gostilni pri Burju z izvoščekom Jurijem Korbar, da popije za 5 kron deset šestnajstink žganja. Mladenič je tekom treh minut žganje izpil in stavo dobil. Kmalu nato pa se je onesvestil ter ga kljub vsem naporom zdravniške pomoči ni bilo mogoče več spraviti k življenju.

— **Nenavaden samomorilni poskus.** Žebljev se je v samomorilnem namenu najedel v prisilni delavnici 32 let stari prisiljenec Peter Lindner. Izruval je iz čevljev 30 žebljičkov ter jih pogoltnil, povrh je pa pogoltnil še 4 cm dolgi vijak. V bolnišnici mu bodo odprli želodec.

— **Aretirana tata koles.** V ponedeljek je naznanil pri policiji 23 letni kovaški pomočnik Karol Vidic, da se zadržuje v neki žganjarni na Dunajski cesti Hrvat, s katerim sta se skupaj pripeljala v Ljubljano ter da ga je med potjo izpraševal, kje bi v mestu najlažje izvrševal tatvine. Dozdevnega Hrvata je policija aretirala ter dognala, da je njegovo ime Štefan Bizjak, rodom iz Velike Doline, okraj Krško. Vidica, ki je policiji že znan zaradi raznih tatvin koles, se je pa tudi pridržalo v zaporu, ker je sumljiv tatvine v Rudniku, poleg tega je bil pa naznanjen zaradi goljufije. Bizjak je zelo nevaren tat koles in je pred enim letom ukradel na Sv. Petra cesti 250 K vredno kolo ter isto prodal za 40 K. Poleg tega pa se je dognalo, da je Bizjak lansko leto pobegnil iz zapora v Gradiški, kjer je imel prestati 18 mesečno ječo. Obadva so oddali sodišču.

Volitev bratovskoskladničnih volilnih mož v Trbovljah.

V nedeljo 1. grudna 1912 se vrši v vzhodnem okraju I (Polaj) v zmislu § 72 pravil volitev volilnih mož bratovske skladnice. Volitev se prične ob 8. zjutraj in se konča ob 4. popoldan. Posamezni okraji (revirji) volijo: Zapadni okraj (Westrevier) od 8. do 9. dopoldan, vzhodni okraj I (Polaj) in vzhodni okraj II (Terezija) od 9. do 10. dopoldan, vsi drugi obratni oddelki od 10. do 11. Od 11. dopoldan do 2. popoldan je odmor. Posamezni obratni oddelki imajo voliti: Zapadni okraj (Westrevier) 22, vzhodni okraj I (Polaj) 12, vzhodni okraj II (Terezija) 9, strojni obrat (Maschienenbetrieb) 1, obrat na dnevu (Tagbetrieb) 4, pralnica in rov za Savo (Separation und Savestollen) 8, delavci na Doberni (Tagbau) 15 volilnih mož.

Glasovnice se bodo delile v posameznih okrajih pred oddajo kontrolnih znamk, oziroma pred čitanjem imen (Verlesung.) Delitev glasovnic se prične v četrtek dne 21. novembra ob 5. zjutraj ter se konča v soboto dne 23. novembra ob 10. zvečer. Kdor volilnega lista ne bi sprejel pri razdelitvi, ga lahko dobi na dan volitve pri volilni komisiji (Polaj). Voliti smejo vsi člani bratovske skladnice, ki so dopolnili 24. leto starosti. Zaupniki rudarske organizacije predlagajo za izvolitev sledeče može: **Zapadni okraj (Westrevier):** Jazbec Ivan, Topolišek Anton, Zaman Martin, Pelko Anton, Pirnat Martin, Mozetič Anton, Groblar Peter, Kilar Franc, Alič Anton, Kolšek Ivan I, Polanc Ivan, Krajšek Franc, Papež Franc, Podpečnik Jožef, Klenovšek Jakob II, Kauf Alojzij, Godec Anton, Flere Matevž, Draksler Blaž, Marin Ludvik, Mrežar Anton in Šinkovc Alojz; **za vzhodni okraj I .(Polaj):** Tratnik Avgust, Učakar Jožef, Rataje Martin, Korimšek Martin, Podmenik Martin, Cestnik Anton, Pavelšek Karl, Merzelj Gašpar, Jazbinšek Andrej, Melanšek Bartl, Gradišek Franc in Drobež Primož; **za vzhodni okraj II (Terezija):** Majdič Florjan, Kolenc Ludvik, Gosak Peter, Kuhar Aleksander II, Pintar Franc, Gracar Jožef, Hrovat Markus, Ajnik Franc in Hrušovar Anton; **za strojni obrat** (Maschienenbetrieb): Mastnak Franc; **za obrat na dnevu** (Tagbetrieb): Hočevar Maks, Ravnikar Jožef, Bizjak Ivan in Dimnik Martin; **za pralnico in rov za Savo** (Separation und Savestollen): Grma Rudolf, Dečman Tomaž, Prislan Franc, Pajer Anton, Kisovec Jožef, Predovnik Ivan, Gornik Leopold in Kovačič Alojz; **za delavce na Doberni** (Tagbau): Pečnik Alojz, Alif Franc I, Mlakar Martin, Jamšek Matevž, Marin Ivan, Bočko Alojz, Habjan Blaž, Adamlje Franc, Lukač Franc, Kerin Alojz, Zupan Mihael, Barbej Pavl, Brinovar Franc, Pavšer Franc in Karlovšek Franc.

Kakor se čuje, je prišel glas »od zgoraj« in gospod Pleskovič, kateri ni nož, ki na dva kraja reže, temveč okrogla pila, katera vse naokoli pili, že agitira v »Čukovem domu«, da bi se združili »gverkovci«, klerikalci, podporniki in »feteranci« in bi sestavili skupno listo proti delavskim kandidatom. Delavstvo prav dobro ve, da so »gverkovci« in klerikalni mameluki prodali rudokopni družbi bratovskoskladnični konzum in so s tem napravili družbi dobiček, bratovski skladnici in delavstvu pa veliko škodo. Klerikalni in »gverkovski« mameluki so požrli tudi fantom in oženjenim delavcem, kateri so v fantovskih stanovanjih, bolniščino. Na občnem zboru dne 7. julija t. l. je stavil sodrug Majdič predlog, naj bi se krivični razredni penzijski zistem predrugačil in naj bi se penzije za vdove in sirotninske otroke izboljšale. Za predlog sodr. Majdiča so glasovali vsi delavski zastopniki. Ravnatelj je vprašal navzočega klerikalnega paznika Jakoba Božiča, s kom glasuje, pa mu je srce v hlače padlo in je odgovoril, da se glasovanja vzdrži. S tem, da je se klerikalni zastopnik glasovanja vzdržal, predlog ni dobil dvetretjinske večine in delavstvo še danes trpi pod krivičnim penzijskim zistemom. Delavci in delavke, zapomnite, da je klerikalni vodja Božič Alojz kriv, da predlog sodruga Majdiča ni dobil dvetretjinske večine, in pokažite na dan volitve, da takih zastopnikov ne morete smatrati za delavske in napišite vsi do zadnjega predstoječe može, ki jamčijo, da bodo zastopali delavske interese.

Koroško.

— **Ponarejene krone** so dobili v Volšperku. Krone so jako dobro ponarejene in se ločijo od pravih samo po teži in pomanjkljivem obrobnem napisu. Ponarejene krone so napravljene iz takozvane kovine Britania in imajo letnico 1894.

— **Požigalci na delu.** V Šentvidu in v bližji okolici mesta je pogorelo v zadnjem času že več posestev, ki so bila po mnenju lastnikov in občinstva požgana. V soboto je zopet izbruhnil ogenj v gospodarskem poslopju posestnika Ločnika. Ko so domačini zapazili ogenj je gorelo posestvo že na vseh krajih. Gasilcem se je posrečilo, da so ogenj omejili. Da je bil požar podtaknjen kaže tudi dejstvo, da so bila vrata v poslopje od zunaj zaklenjena in zabarikadirana, ter da so morali stanovalci med ognjem vrata s skrajnim naporom razbiti, da so se mogli rešiti.

Pariška komuna.

(Ob predavanju v tržaškem »Ljudskem odru«.)

Pred zidom pokopališča **Pere Lachaise** v Parizu je skromen, pomenu odgovarjajoči spomenik. Tam počivajo žrtve prve prave razredne revolucije. Petintrideset tisoč plemenitih borilteljev svobode je tam pokopanih. Laurent Thailade je dejal, da je pred zidom Pere Lachaise pokopan cvet francoskega naroda in da je v ti gomili več zgodovine nego v vsej napoleonski epopeji. Ob tej gomili se zbira vsako leto na tisoče in tisoče pariških delavcev, da proslavljajo spomin na junake svobode, padle v silnem boju proti tisočletni brutalni tiraniji mogotcev in izkoriščevalcev.

Po napoleonski slavi korumpirana francoska buržoazija je privedla Francijo na rob propada. Ob bliščečem sijaju napoleonske dobe, ki je oživljala revolucionarno sremljenje Evrope, po prvih početkih kapitalizma, ki je začel vživati sadove tridesetletnega napoleonskega svetovnega klanja in pobijanja, se je pojavljala nova tiranija. Najhujše tiranstvo in izdajstvo je trpel narod, ki je skoz celega pol veka prelival kri za slavo in srečo peščice roparjev pijanih zmag in slave. Usoda velikega Napoleona, ki je drago plačal svoje blazne imperialistične sanje, ni bila tem novim razjedalcem Francije zadostno svarilo. Pozabljeno je bila že Waterloo in revolucija leta 1848. Medtem, ko so se pojavljale na političnem obzorju Francije nove stranke in novi razredi, se je v temi pripravljala reakcija, napad na državno bogastvo in moč. Pripravljalo se je novo roparstvo in klanje. Klavrna kopija velikega Napoleona, ki je prišel do krone in prestola po izdajstvu naroda in intrigantstvu modernih fevdalcev, je hotela zadušiti vsa stremljenja po svobodi. Korupcija in reakcija je bila temelj državi in politiki. Ali za Francijo se je pripravljal dan usodnejši nego Waterloo: Tam je bilo poraženo v glonji Napoleonovo cesarstvo. Novi poraz pa je bil tem hujši in usodnejši, ker ga je vodilo najnesramnejše izdajstvo lastnega naroda. Na polju Sedana je doživela francoska buržvazija svoj poraz. Atentat na srečo in življenje naroda je privedel do nepričakovanih posledic. Na polju Sedana se je maščevala usoda nad krivičnim zatirevalcem. Ali poraz vojske in buržvazije ni bil še poraz idej in delavstva. Nova sila se je pojavila na obzorju Evrope. V Londonu sta Marx in Bakunin ustanovila **Internacionalo.** Francosko ljudstvo, vedno na prvem mestu v boju za svobodo in ljudske pravice, je dajalo novemu faktorju moč. Ko je Nemčija porazila pri Sedanu Francijo in se po kapitulaciji Napoleona III. v Metzu, približevala Parizu, prestolici vseh revolucij in bojev, je francosko ljudstvo, spoznavši krivice sramote in udarca, ki je zadela Francijo, planilo kvišku, zapodilo vlado in proklamiralo novo državo. Pariz je postala svobodna komuna. Na pariški občini je zavihrala rdeča zastava. Hoteli so udejstviti pravice, ki jih je zahtevala francoska revolucija leta 1789: Ravnopravnost in svobodo za vse. Prvič je bil proletariat gospodar države. Le 70 dni je trajalo gospodstvo delavstva nad svojo usodo in voljo. V silnem in burnem času se je porodil prvi poskus socializma. Zaradi nezrelosti časa je poskus ponesrečil. Reakcija je bila za enkrat močnejša. Ali sila, ki je povzročila in vodila to revolucijo, ni bila s tem poražena. Padlo je 35 tisoč proletarcev. Toda ideja, za katero so padli, je ostala, še živi in zmaguje. Tržaško zavedno delavstvo naj počasti z veliko udeležbo na predavanje v spomin dobe, ki je odločilnega pomena za zmago socializma. **gh**

DEŽELNA KONFERENCA

deželne organizacije jugoslovanske soc. dem. stranke v Trstu,

ki je bila napovedana za nedeljo 24. t. m., je prenešena in **se bo vršila v nedeljo 8. decembra t. l.** z enakim dnevnim redom, kakor je bila napovedana. Cenjene delgate prosimo, da vzamejo to na znanje.

Trst.

— **Predavanje o pariški komuni.** V petek 23. in soboto 24. t. m. predava v »Delavskem domu« v Trstu sodrug **Fran Milost** o pariški komuni. Vse sodruge in delavce pozivljamo, da se udeleže predavanja v velikem številu.

— **Na mednarodnem socialističnem kongresu v Bruslu** bo zastopal politični odbor jugoslovanske stranke sodrug Melhior Mihevc.

IV. REDNI OBČNI ZBOR

strokovnih organizacij za Trst, Istro, Goriško in Dalmacijo

bo dne 1. in 2. decembra t. l. v veliki dvorani »Delavskega Doma« v Trstu, ul. Madonnina, št. 15.

Dnevni red:

1. Pregledovanje mandatov.
2. Izvolitev predsedništva.
3. Prečitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
4. Izvolitev komisij.
5. Poročilo strokovne komisije.
6. Razprava in sklepanje o poslovniku meddeželne strokovne komisije.
7. Delavski zakoni.
8. Izvolitev nove komisije.
9. Slučajnosti.

One organizacije, ki še niso naznanile svojih delegatov, so naprošene, da store to nemudoma.

Vse one sodruge, ki še niso poravnali strankinega davka za tekoče leto, pozivljamo, da store to v najkrajšem času.

One sodruge pa, ki so se priglasili za vstop v stranko, prosimo, da pridejo po izkaznice v prostore političnega odbora v Trstu, »Delavski dom« II. nadstropje.

— **Pevci pevskega odseka »Lj. Odra«** so naprošeni, da se pevske vaje v četrtek 21. t. m. gotovo udeleže, ker se morajo pripraviti za skorajšnji nastop. Novi člani se vedno sprejemajo.

— **Surov ljubimec.** V Trstu stanuje že poldrugo leto 27letni tapetnik R. Vedova skupno s svojo ljubico 30letno Marijo Buterlonovo. Pri sebi imaa 10 mesecev starega otroka. Ko se je v torek vrnil Vedova z dela, je našel otroka samega, mati pa je prišla čez nekaj časa iz bližnje gostilne. Nastal je prepir, ki se je končal s tem, da je Vedova pograbil nož in zadal Buterlonovi 10 sunkov. Pustil jo je ležati v krvi in šel v kavarno »All Europa«. Tam ga je vprašal stražnik, kje je dobil precej težko rano, ki jo je imel na roki in katero mu je zadala v obupnem boju njegova ljubica. Mož je takoj dejanje priznal in šel radevolje s stražnikom. Na njegovem stanovanju so dobili poleg postelje, na kateri je spal otrok, v mlaki krvi mater nezavestno. Odpeljali so jo v brezupnem stanju v bolnišnico.

Agitacijski sklad

dež. organizacije na Kranjskem.

IV. izkaz:

Nabrali in obračunali so: v Ljubljani: Prezelj Josip 1 K, Pogačnik Rok 1·92 K, A. V. 1·36 K. Skupaj 4·28 K.

Prihodnji obračun bo dne 5. decembra t. l. in se prosi vse sodrugi, ki še niso obračunali, da do tega dneva zanesljivo storijo svojo dolžnost. — Prispevke sprejema blagajnik deželne organizacije sodrug Stefan Lehpamer, Ljubljana, Selenburgova ulica štev. 6, II. nadstr

Zadnje vesti.

Vojna na Balkanu.

BOLGARSKA POROČILA O BOJIH NA ČATALDŽINSKI ČRTI.

Sofija, 21. novembra. **Bolgarska brzojavna agentura označuje vsa turška poročila o zmagah turških čet na čataldžinski črti za neresnična.**

TURŠKI USPEHI NA ČATALDŽINSKI ČRTI.

Carigrad, 21. novembra. Generalissimus Nazim paša je brzojavil, da so Turki bili v predvčerajšnjih bojih ves dan zmagoviti. Zvečer so turške čete udrle izza okopov in so prepodile sovražnika, ki je imel velike izgube. Turki so dobili 200 pušk in mnogo municije.

Carigrad, 21. novembra. (Uradno). Predvčerajšnjim ponoči ob dvanajstih došla brzojavka Nazim paše javlja: **Sovražne čete, ki stoje nasproti našemu levemu krilu, so se umeknile popolnoma s holmov pri Papas-Burgasu.** Naše poizvedovalne čete so dognale, da so imele sovražne čete, ki so na holmih v okolici čataldžinskega kolodvora, več kakor 500 mrtvih. Naši so uplenili mnogo pušk, vojaških čepic in sabelj. Ujetniki izpovedujejo, da trpe bolgarske čete že tri dni glad. Sovražnik ni mogel na begu vzeti vseh ranjencev s seboj. Med našimi četami vlada red in navdušenje vojakov je veliko. — Ob eni ponoči je brzojavil poveljnik oklopnice »Torghut Rejs«: **Turške čete, razpostavljene pri Derkošu, so ugnale sovražnika pri Ormanliju, deset kilometrov severno od Karaburuna in sicer s pomočjo ognja z naših ladij, ki je trajal, nepretrgoma tri dni.**

Carigrad, 21. novembra. Pri bojih na čataldžinski črti se zlasti odlikujejo cirkaški prostovoljci. V teku boja, ki je bil od ponedeljka na torek ponoči, so Cirkasi umorili 125 Bolgarov in jih mnogo ranili. Bolgarske izgube pri Strandži znašajo 3000 mož. V boju, ki je bil 16. novembra so imeli Turki 600 mrtvih. V okolici Čataldže so aretirali štiri bolgarske kmete, ki so vohunili.

KOLERA V CARIGRADU.

Carigrad, 21. novembra. Zaradi kolere so zatvorjene vse šole. Oficialna lista od 19. novembra izkazuje 45 obolenj za kolero, od teh sedem s smrtnim izidom. Doslej je obolelo za kolero 268 oseb, umrlo 99.

V CARIGRADU.

Carigrad, 21. novembra. Predvčerajšnjim je dospelo semkaj 500, včeraj 300 ranjencev. Sofijina mošeja je že od 15. t. m. napolnjena z ranjenci in begunci, katerih je okolo 3000. Ker niso dobili ranjenci in begunci dovolj hrane od mestne uprave, so 16. t. m. zapustili mošejo in naskočili bližnje trgovine, ter pobrali živila.

SRBI IN ČRNOGORCI OB JADRANSKEM MORJU.

Belgrad, 21. novembra. Srbske čete so dospele včeraj pod vodstvom oberstlajtnanta Bubiča do jadranske obali, kjer so zasadile srbske zastave. Vest, da so Črnogorci in Srbi osvojili Leš in sveti Ivan, se potrjuje.

GRŠKO PRODIRANJE.

Atene, 21. novembra. Ministrski predsednik je dobil od prestolonaslednika naslednje poročilo: Čete pod mojim poveljstvom, so začele 15. novembra prodirati istočasno iz krajev Vodena, Gramatikobo in Kožane. Sovražnika smo premagali 16. in 17. novembra pri Kumanovu, Katranici, Ostrovi Sorovici in na prehodih med Garničevo in Ostrovo. Jutri nadaljujemo pohod proti Florini. Sovražnik se nam ustavlja vzlic padcu Bitolja. Sovražnim četam poveljuje najbrže Niazi beg, znani mladoturški voditelj.

PRED SKADROM.

Rjeka, 21. novembra. Vse vojaške operacije so osredotočili Črnogorci na Skader, ki so ga črnogorske čete že popolnoma obkolile. Močni nalivi in povodnji so zadnje dni otežkočile priprave za boj. V bitki pri svetem Ivanu so imeli Črnogorci 96 mrtvih in ranjenih.

SOGLASJE MED ZAVEZNIKI GLEDE SRBSKIH ZAHTEV.

Belgrad, 21. novembra. »Tribuna« poroča, da zavzamejo Bolgarija, Črna Gora in Grška isto stališče glede Albanije, kakor Srbija. Srbija se zaveže Bolgariji in Grški, da ne bo iskala luke v Egejskem morju, zato pa se bosta Bolgarija in Grška zavzeli da dobi Srbija prehod k morju.

MIROVNO VPRAŠANJE.

Carigrad, 21. novembra. Ruski poslanik Giers je sporočil v torek zvečer velikemu vezirju, da je Bolgarija pripravljena za mirovna pogajanja in da naj porta določi svoje pooblaščence.

Sofija, 21. novembra. **Vsled pogajanj za premirje so dobile bolgarske čete ob čataldžinski črti povelje, da naj prenehajo z napadi in da naj ostanejo v osvojenih postojankah.**

PROCHASKA.

Brno, 20. novembra. Mati avstrijskega konzula v Prizrenu, Prochaske je dobila od svojega sina dopisnico, datirano z dne 8. novembra.

Dunaj, 20. novembra. Afera konzula Prochaske se je začela jasniti. Dospela je namreč na Dunaj vest, da je Prochaska na poti iz Prizrena v Skoplje. Ta vest se potrjuje. Iz Belgrada poročajo, da prispe Prochaska še danes v Skoplje, od koder se bo mogel neposredno javiti zunanjemu ministrstvu na Dunaju.

Belgrad, 20. novembra. »Štampa« poroča iz Prizrena. Konstatirati je treba, da se je konzul Prochaska javil še le 13. dan po zavzetju Prizrena poveljniku srbskih čet Jankoviću. Med tem, ko so to storili vsi drugi poslaniki takoj. Od srbske strani se smatra to za briskiranje. Prochaska je dobil od svojega urada dopust in je nato zaprosil srbskega poveljnika za posebno eskorto, pod katere zaščito bi zapustil Prizren. Eskorta se mu je dovolila, ter ga je spremila do Ferizovica. Od tu se odpelje z vojaškim vlakom v Skoplje. Srbska vojaška oblast se je vedla napram **Prochaska popolnoma korektno, kljub temu da ima v rokah dokumentarni material, ki dokazuje, da je Prochaska ščuval Arnavte proti Srbom.**

Berolin, 20. novembra. »Vossische Ztg.« poroča, da bo jutri zopet dementirala da sta včeraj protestirala tudi angleški in francoski poslanik v Belgradu zaradi strogega postopanja srbskih vojaških oblasti proti konzulom v okupiranem ozemlju. Danes bo baje protestiral tudi nemški poslanik Griesinger proti postopanju srbskih vojnih oblasti napram Prochaski, ki je tudi Nemčija smatra za kršitev mednarodnih obveznosti in prava.

SRBIJA IN AVSTRIJA.

Belgrad, 21. novembra. »Pravda« piše, da ne sme Srbija, po zmagi pri Bitolju, na noben način odnehati in da bi se vse ljudstvo uprlo, ako bi srbska vlada poslušala velesile.

Belgrad, 21. novembra. Listi pozivljajo vlado, naj takoj vpokliče 30.000 rekrutov, ker sta podala nemški in italijanski poslanik solidarno izjavo za Avstrijsko-Ogrsko.

Belgrad, 21. novembra. V dobro poučenih krogih trdijo, da je Rusija svetovala Srbiji, da naj odneha od svojih zahtev, ker Rusija ne bo podpirala Srbije v slučaju vojne z Avstrijsko-Ogrsko.

DELEGACIJSKO ZASEDANJE IN VOJNA NEVARNOST.

Ogrskadelegacija.

Budimpešta, 21. novembra. (Plenarna seja.) Predsednik sporoča, da je vložil delegat Franc Nagy interpelacijo na vnanjega ministra **v zadevi avstro-ogrskega konzula Prochaske v Prizrenu.** Interpelacija se bo obravnavala na koncu seje. Potem pridejo v razpravo sklepni računi za leto 1910, ki se sprejmo brez debate.

Avstrijsko-srbki konflikt.

Delegat **Nagy** utemeljuje svojo interpelacijo in izvaja: Vesti o avstro-ogrskem konzulu v Prizrenu vzbujajo v nas največje skrbi. Kakor poročajo listi, je napadla srbska vojska pri vhodu v Prizren hišo in osebo avstro-ogrskega konzula. Srbska vojska je baje uprizorila pravcato kryoprelitje in poklala žene in otroke, ki so pobegnili v avstrijski konzulat(?). Avstrijski konzul je bil baje ranjen(?). Druge vesti pa poročajo, da je odrezan od slehernega stika z vnanjim svetom. Predvčerajšnjem se je celo pojavila strašna vest, da so konzula umorili(!). Če temelje vse te vesti na resnici(!), edaj stojimo nasproti slučaju, ki krši določilo mednarodnega prava in ki mu ne moremo odreči retorcije. (Živahno odobravanje.) Če so te vesti resnične, moramo zahtevati zadoščenje, primerno dostojanstvu in ugledu monarhije, ter moramo energično ukreniti potrebne korake, da se varuje ugled monarhije.

Sekcijski šef grof **Wickenburg** da enako pojasnilo kakor sekcijski šef Macchio v avstrijski delegaciji in pristavi, **da namerava odpotovati eden izmed avstro-ogrskih konzulov preko Belgrada v Prizren.**

Del. **Franc Nagy** pripominja: Dasi odgovor ne da zadostnega pojasnila o tem, kaj se je v resnici zgodilo in kaj namerava ukreniti vnanji minister če se izkažejo te vesti za resnične, vendar vzamem odgovor na znanje v nadi, če se izkažejo vesti za resnične, da bo minister vse storil, da dobimo zadoščenje za tako težak slučaj. Odgovor se vzame na znanje in seja se zaključi.

Prihodnja seja danes.

Avstrijska delegacija.

Budimpešta, 21. novembra. (Plenarna seja 20. t. m.) Predsednik grof Merveldt otvarja sejo pred deseto uro. Na dnevnem redu je razprava o poročilu bosanskega odseka.

Poročevalec dr. **Korošec predlaga,** da se proračun sprejme.

Delegat **Choc** je za to, da se

slučaj konzula Prochaske

predloži haškemu razsodišču. Kot Čeh in Slovan je najodločneje proti temu, da bi se zapletli z Jugoslovani v vojno. Vojna bi bila velika nesreča, katere posledice se ne dado preračuniti.

Delegat dr. **Baerenreither** izjavlja, da ni treba, da bi bilo vprašanje sbrskega pristanišča vprašanje ozemlja, kajti določitev pota do luke in določitev luke se lahko reši po poti mednarodnega prava.

Delegat **Masaryk pravi,** da je v teku svojega bivanja v Belgradu jasno izjavil, da se ne strinja s tonom marsikaterega ondotnega litsa, ampak tega je mnogo krivo tudi avstrijsko časopisje.

Lepe obljube.

Skupni finančni minister vitez **Bilinski** izjavlja na koncu dolgega govora, v katerem je govoril o nalogah skupne vlade v Bosni in Hercegovini, med splošnim odobravanjem: Le eno sredstvo imamo, da srbsko vprašanje srečno rešimo, namreč, **da dobro in v srečo prebivalstva upravljamo Bosno in Hercegovino.** Naša naloga bo v tem, da dvignemo deželo kulturno in gospodarsko, da bo nekaka privlačnost za prebivalstvo v Srbiji. Minister tudi stoji na stališču, da stori uprava Bosne in Hercegovine važen del vnanje politike v državi. Minister pričakuje, da delegacija soglaša z njim, če si je postavil za nalogo, da najpravičneje in najobjektivneje upravlja deželo tako, da bo sčasoma zadovoljna in pravična. (Živahno odobravanje.)

Delegat dr. **Ellenbogen** (soc. dem.) se zahvaljuje vladnemu zastopniku baronu Macchiu za njegova pojasnila, ki so pripravna, da napravijo konec veliki množici spletk, tičočih se zadeve našega prizrenskega konzula. Kršitve mednarodnega prava se gotovo morajo popraviti, ampak dogajajo se v manjšem in večjem obsegu tako pogosto, da bi bilo zelo nevarno, če bi hoteli na vsako tako kršitev takoj odgovoriti z vojno. Pritožuje se radi položaja železničarjev v Bosni in se obrača proti v zadnjem času izdanem dodatnem odloku k službeni pragmatiki železničarjev, v katerem se je čisto navadno dekretiralo, da je udeležba pri stavki ali pasivni resistenci službeni pregrešek.

Govorili so še poslanci **Mettal, Choc** in poročevalec dr. **Korošec.** Potem se je odobril izredni zahtevek za poveljstva, čete in zavode v Bosni in Hercegovini, od odseka predlagana resolucija se je sprejela.

Delegat baron **Grabmayr** poroča nato o sklepnih računih za leto 1910, ki so se sprejeli kakor tudi naslednja od odseka predlagana resolucija: Vojni minister se poziva, naj skrbi v bodoče za to, da vojna uprava opusti vse nedoločene izdatke, ki se ne morejo upravičiti z nujnostjo.

Potem je prišel v razpravo vojni ordinarij. Poročevalec **Kozlovski** uvede razpravo.

Krščansko socialni delegat **Prisching** pravi, da je najiskrenejša želja krščanskih socialcev, da bi kmalu prišel splošen mir med narode. (V resnici pa ti hinavci vedno uganjajo vojno hujskanje(!) Zategadelj ne preostaja nič drugega, da se z močno armado(!) ščitimo pred napadi. Krščansko socialni delegatje bodo glasovali za armadni proračun. Z ozirom na bremena za ljudstvo sicer store to s težkim srcem, ampak uverjeni, da je oborožen mir boljši od vojni strahot. (Patriotaroli pritrjujejo.)

Delegat **Isopescul — Grečul** in tovariši vlože na vnanjega ministra interpelacijo, v kateri stavijo z ozirom na nevarnost zanešenja kolere z balkanskih dežel vprašanje, ali je minister pripravljen vse ukreniti, da se epidemija ne zanese v monarhijo.

Prihodnja seja danes ob 11. dopoldne.

VOJNA MED KITAJSKO IN RUSIJO?

Peterburg, 21. novembra. Predsednik kitajske republike Yuanšikaj je izjavil v ministrskem svetu in ob navzočnosti najvišjih dostojanstvenikov, da morajo govoriti topovi proti nezvesti Mongoliji. Računati je treba na spopad med Rusijo in Kitajsko. Treba je, da pripravimo pol miljona vojakov. Vse stranke so Yuanšikajevim izvajanjem pritrdile.

Pošljite naročnino, če je še niste!

Novice.

* **Škandalozno potsopanje.** Španski listi ostro napadajo tovarnarje za izdelovanje kinematografskih filmov, ki so z različnimi zvijačami posnele za kinematografe umor španskega ministrskega predsednika Canalejasa. Neka tovarna, da bi prekosila konkurenta, ki je izdal film o umoru, je uporabila naravnost škandalozen manever Dopoldne je prišlo več oseb na Puerto del Sol, kjer se je izvršil umor. Med njimi je bil tudi mož, prav tako oblečen kakor umorjeni ministrski predsednik. Z različnimi kozmetičnimi sredstvi so mu tudi poteze na obrazu spremenili tako, da je bil zelo podoben Canalejasu. Spremljalo ga je več gospodov, ki naj bi igrali vlogo ministrovih spremljevalcev. Obstali so pred knjigarno, kjer je bil atentat izvršen. Iz knjigarne stopi mož in večkrat ustreli, koj nato se je valjalo več gospodov po tleh. Ljudi se je polastil silen strah, ker niso ničesar slutili o komediji. Ali navidezni mrtveci so se kmalu dvignili in vsa družba je planila v avtomobil in se z največjo naglico odpeljala. V avtomobilu je pa prej stal fotograf tovarne in delal posnetke.

Krvavo ženitovanje. Žalosten slučaj se je pripetil v teh dneh v Lipniku pri Bilskem na Šlezkem. Delavec Franc Nahlik je potegnil, ko je bila svatovska družba v najboljšem razpoloženju, iz žepa samokres in ga je držal proti obrazom nekaterih svatov. Pri tem je neprenehoma pritiskal na petelina. Čeprav ni Nahlik sprožil samokresa, vendar je nastala med zbrano družbo silna panika. Vse se je stiskalo v kote. Nato je Nahlik nameril samokres nase in je sprožil petelina. Kroglja mu je prodrla srce in Nahlik je bil v par minutah mrtev.

* **Samomor turške princezinje.** Iz obupa nad usodo svoje domovine je izvršila turška princezinja Zeki samomor. Princezinja je bila poročena s turškim častnikom in stanovala v krasni palači v bližini Abu Čejre v Anatoliji. Poročila o turških porazih so jo tako pretresla, da je postajala vedno bolj otožna in se ločila od vsega sveta. Ko je izvedela o begu turške armade izpred Ljule Burgasa, je ukazala, da so služabniki napravili na dvorišču palače veliko grmado in ko je plamen švigal že na vseh straneh, je skočila na grmado.

Norec. Pred kratkim je prijela 36letnega delavca Ivana Hörra iz Izstebnika na Češkem norost radi zavžitega alkohola. Hörr je zapustil domačo vas in se je čisto lahko oblečen potikal po polju v snegu. Drugega dne na to ga je našel neki železniški delavec v bližnjem ribniku. Hörr je stal do vratu v mrzli vodi. Norca so spravili nato v najbližnjo hišo. Roke in noge nesrečnega človeka so bile popolnoma zmrzle in z nog mu je viselo meso. Hörr je dobil te rane vsled neprestanega drvenja po zamrzlih poljih. Odpeljali so ga v bilovško bolnišnico.

Lov na roparje v Čenstohovu. Te dni je zasledovala policija v Čenstohovu dva roparja, izmed katerih se je prvi imenoval Blukacz in drugi Kozlowski. Roparja sta večkrat streljala na policijo in sta pozneje vrgla na svoje zasledovalce dvoje bomb, izmed katerih je ena težko ranila neko žensko. Nato sta zbežala v stolp pavlanskega samostana in sta se v njem zabarikadirala. Z oken stolpa sta nato streljala na stražnike. Ob 10. uri ponoči je ukazal načelnik policije v družbi pavlanskega meniha roparjema, naj se udata. Toda zastonj. Slednjič je bil stolp s piroksilinovo patrono večjidel porušen. Po polnoči je udrla policija z vojaško patruljo v stolp. Našli so truplo roparja Kozlowskega. Biukacz je izginil brez sledu. Mnoge samostan. slike so poškodovane vsled strelov. Doslej so aretirali 20 sumljivih oseb. V mestu vlada veliko razburjenje.

* **Turška bojna pesem.** Francoski publicist Henrik Rochefort je objavil te dni turško bojno pesem, katero je spisal turški pesnik Aga Gunduz na čast sultanu in v slovo turškim vojakom, odhajajočim na bojišča: »Povem ti, sultan, predno odhajam v boj, kaj naredim: Iz vsake pesti zemlje, katero dvignem, bode curljala kri. Pod mojimi kremplji se spomlad spremeni v jesen in jesen v zimo. Naj se mi lastna hiša podere, ako pustim kamen na kamenu! Naj bajonet spremeni vrte polne zvetlic v pokopališča. Zapustim zgodovini v spomin zapuščene razvaline, koder ne bo mogla procvitati kultura skozi deset stoletij. Ako pustim le jeden list na drevju, le jedno zastavo na trdnjavah, naj mi črn pečat zamaže tablo moje vere. Iz moje sape bo brizgal ogenj. Iz mojega meča bo sikala smrt. Iz mojih korakov groza in trepet. Vse čistosti zamažem s prahom in vsakemu madežu prahu dodam pest krvi. Usmiljenje obesim na ost svojega jatagana, pravico na kroglje svoje puške, kulturo na zadnja kopita svojega konja. Prisilim sovražnika, da ne bo pričakoval milosti, kakor le od moje puške pravico le od mojega svinca, kulturo od uničene zemlje. Gorski prepadi, gozdovi in hribom podobne razvaline bodo govorile večno: Turek je šel od mimo!« Morala krvoločnih vojnih hujskačev...

* **Časopis z 2 milijonama naklad.** Glasilo francoskega ministra za javne zgradbe, Jeana Dupuy, »Petit Parisien«, bo v kratkem dosegel dvamiljonsko naklado. 27. min. mes. so ga natisnili v 1,935.850 iztisih in ker se povpraševanje še vedno množi, bosta dva milijona kmalu dosežena. Seveda so v tem uračunane razlčne izdaje lista za podeželna mesta in kraje. Ena taka izdaja izhaja popoldne ob 5. uri z datumom naslednjega dne in je drugo jutro že v rokah čitateljev po vaseh in mestih. Ob štirih zjutraj izhaja pariška izdaja, ki je največja in se tudi v velikem številu razpošilja po deželi.

* **Zakon na odpoved.** O najmodernejšem zakonu poročajo iz Izlandije. V Reykjaviku izhajajoči list »In-stiur« poroča: Docent na vseučilišču očesni zdravnik dr. Andres Fjeldsted in zdravnica Sigridur Blöndahlova, hči bivšega ministra, sta se pred kratkim poročila. Pred poroko sta napravila pogodbo, ki so jo pri poroki prečitali. Pogodba določa, da hočeta živeti ženin in nevesta v zakonu in da priznavata veljavnost vseh obstoječih določb glede premoženja in otrok. Pogodbo lehko odpove eden ali drug, in sicer je rok za odpved določen na več mesecev. V pogodbi so tudi še posebne določbe za bodočnost, v slučaju, da se zakonca razideta.

* **Prevzetnost ameriških miljonarjev.** Novijorški časniki poročajo o zabavi, ki so jo priredili gospodje in dame novojorške družbe. Ta prireditev je naravnost zasmeh bednemu ljudstvu, ki premore komaj toliko, da se nasiti enkrat na dan. Osem dam je priredilo banket na čast osmim kitajskim psom jerebičarjev. Psi so dobili osem raznovrstnih jedi, obed za vsakega psa je veljal malenkost — 480 K. Listi navajajo dame po imenu in poročajo, da so se obnašale škandalozno, ker so bile pijane.

* **Delavski otroci in psi.** V Londonu so si zgradili klubovo hišo imenitniki mestnega dela Westend. Zgradba je veljala 360.000 K. Arhitekti so dobili nalog, da napravijo tudi dvorano za — pse. Zopet dokaz, kako pospešuje kapitalizem umetnost! Blešči se dvorana psov, kjer se shajajo psi imenitnikov in kjer jim strežejo na takarji in strežajke. Londonski list,Daily Citigen, je bil toliko predrzen, da je napisal nekaj ostrih besed proti temu početju in spominjal na temno življenje delavskih ortok. Ali izkupil jo je! Gospod Mathew klubov član, je poslal glavnemu uredniku nasledne pismo: »Gospod! Le škoda, da se Vi in gobezdači Vaše vrste, raje ne brigate za lastne zadeve, namesto da obsojate one, ki prijazno ravnajo s psi iz hvaležnosti za njihovo zvestobo. Saj Vam ni treba prav nič prispevati k »pasjemu klubu«, čemu si torej ne izberete druzega predmeta za Vaše ogorčenje in blebetanje? In ker Vam je toliko do umazanih delavskih otrok, vzemite vendar en ali dva ducata v svojo hišo in glejte, kako Vam bodo ugajali. Svetoval bi Vam pa, da jih prej temeljito osnažite, ker niso tako snažni in lepi,kakor psi!« — To je ohola buržvazija: delavskim otrokom temne luknje, bogatinovim psom palače!

Razdelitev usod.*

Ko je bog delil narodom usode, so bili Turki prvi, ki so prišli k njemu in ga poprosili za dar. In bog jim je dal iz proste volje moč.

Ko so Bolgari slišali, da bog obdaruje narode, so prihiteli, da tudi oni kaj dobe.

»Kaj vas je privedlo k meni, Bolgari?«, jih vpraša bog.

»Izvedeli smo, o gospod, da obdaruješ narode; zato te prosimo, da tudi nam kaj daš.«

»In kaj naj vam dam?«

»Podari nam moč.«

»Moč sem naklonil Turkom; zahtevajte kaj druzega.«

»Kaj si vendar učinil, o gospod! Zakaj si dal moč onim? To bi bilo nekaj za nas.«

»Tega ne morem več predrugačiti. Bodite blagoslovljeni, Bolgari, a svoje besede ne smem prelomiti. Podarim vam zato nekaj druzega — delo. Pojdite v miru!«

Tudi židje so slišali o stvari in prišli k bogu. Gospod jih vpraša:

»Čemu ste prišli, vi židje?«

»Prišli smo, da nam kaj podariš.«

»Kaj hočete?«

»Daj nam moč.«

»Moč so vzeli že drugi.«

»Kako slabo kalkulacijo si napravil, o gospod! Ravno nam bi se prilegla moč!«

»Namesto te, vam pa podelim kalkulacijo!« je dejal gospod.

Tudi Francozje so prišli h gospodu po dar. Gospod jih vpraša:

»Čemu ste prišli vi k meni?«

»Da nam kaj podariš.«

»Kaj naj vam podarim?«

»O, zadovoljni bi bili, če nam podariš moč, o gospod.«

»Prav škoda, ali to sem naklonil že drugim!«

»Ej, to je bila slaba iznajdba od tebe! Zakaj si jo dal drugim?«

»No, vam dam za to dar iznajditeljstva!« je dejal gospod.

Prišli so še cigani. »Kaj vas je pripeljalo k meni, cigani?« vpraša gospod.

»Prišli smo, da nam kaj podariš.«

»In česa si želite vi?«

»Moč, to bi bilo nekaj po našem okusu.«

»Prav žal mi je. Moč so vzeli že drugi.«

»O, nadloga! Upali smo, da ravno mi dobimo moč.«

»Vzemite namesto tega nadlogo, in nadloga naj vas preživlja!« je dejal gospod.

Slednji so prišli Grki.

»Česa iščete tukaj, Grki?« vpraša gospod.

»Prišli smo, o gospod, da nam podariš nekaj mnogo večjega, kakor pa si podaril drugim.«

»In kaj bi to bilo?«

»Podari nam moč!«

»No, Grki, prišli ste nekoliko prepozno. Razdelil sem skoraj že vse in ostalo mi ni skoraj nič več. Moč so vzeli Turki, delo Bolgari, židje kalkulacijo, Francozje dar iznajditeljstva in cigani vse nadloge.«

»Kakšna spletka nas je pripravila celo ob to, da nismo niti izvedeli, da se mora hitro priti, če se hoče kaj dobiti?« so vzkliknili Grki močno razburjeni.

»No, no, ne razburjajte se tako,« je dejal gospod pomirjevalno, »saj ne boste odšli s praznimi rokami. Vi vzemite spletkarjenje.« —

* L. 1889. je izdalo bolgarsko naučno ministrstvo zbirko bolgarske narodne literature. V zbirki je tudi legenda »Razdelitev usod«, ki je ravno v sedanjem času mikavna in aktuelna.

Odgovorni urednik **Fran Bartl**.
Izdaja in zalaga založba »Zarje«.
Tiska »Učiteljska Tiskarna« v Ljubljani.

V kratkem začnemo razpošiljati

Žepni koledar

za delavce sploh in prometne uslužbence za navadno leto 1913.

Ta žepni koledar je obsežnejši od dosedanjih in je jako primeren za vsakdanjo rabo. Razpošiljati se začne najkasneje 15. novembra. — Vsebina: Koledar. — Dohodki in stroški. — Kolkovne lestvice. — Inozemske denarne vrednosti v kronski veljavi. — Množilna razpredelnica. — Stare in nove mere. — Koliko plačam osebne dohodnine. — Koliko plačam vojne takse. — Poštni in brzojavni tarif. — Dr. Viktor Adler. — Demon alkohol. — Dolžina železnic in brzojavnih naprav cele zemlje. — Priporočljive knjige založbe „Zarje". — Najvažnejše določbe v zavarovalnici proti nezgodam. — Novi mezdni zakon za rudništvo. — Stavke v Avstriji leta 1911. — Dolžine raznih železnic na zemlji. — Tri Aškerčeve pesmi: Poslednji akord, Svetnica, Karnevalska balada. — Za „Zarjo". — Največja mesta na zemlji. — Obrtna sodišča v južnih avstrijskih deželah. — Obrtna nadzorništva v južnih avstrijskih deželah. — Pisatelj Ivan Cankar (slika). Pomen nekaterih parlamentarnih besed. — Napoleon Bonaparte (aforizmi ob stoletnici). — Beležke za vsak dan v letu. — Oglasi.

Cena posameznim izvodom 1 K, po pošti 10 vinarjev več. Z naročilom po pošti je najbolje poslati tudi denar, da se ne povečajo (s priporočilom) poštni stroški. Dobival se bo pri upravi „Zarje" v Ljubljani po zaupnikih.

M. Zor, Ljubljana, Sv. Petra c. 38.

oblastveno kocesijoniran pokončevalec podgan, miši in mrčes.

Priznalno pismo:

Podpisani potrdim, da je gospod Miroslav Zor izvršil v moji hiši št. 37 in pripadajočem gospodarskem poslopju pokončanje miši in podgan, in sicer potom nastavljenja strupenih pastilj. — Tekom osmih dni in še preje ni bilo čutiti nobene živali več. Z uspehom sem zelo zadovoljen ter priporočam gosp. M. Zora v navedeni lastnosti.

Glince, 20. dec. 1911.

Josip Tribuč.

Bioglobin

zdravniško priporočeno

dijettično sredstvo.

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.

Odlično jačilno in krepilno sredstvo za mlade in stare.

V steklenicah po 3 K 50 vin. in 2 K v vsaki lekarni.

Tobakarne oziroma prodajalne „Zarje" v Trstu so:

Južni kolodvor.
Ficke, Kasel Silos pred vhodom v prosto luko.
Moze, ulica Miramar 1.
Beden, ulica Madonnina št. 2.
Gostilna Internazional, ulica Giovanni Boccacio št. 25.
Lavrenčič, trg pred Kasarno (Piazza Caserma).
Pipan, ulica Ponte della Fabra.
Gramaticopulo, Piazza Barriera.
Bruna, ulica del Rivo.
Raitinger, Riva Grumola št. 20.
Hoeltl, trafika na državnem kolodvoru.
Bajc, ulica Geppa.
Kovač Antonija prodajalna v Sv. Križu.
Muraro Matej, Via Sette Fontane 14.
Geržina, Rojan.
Benussi, Gretta.
Skladišče II. kons. zadrug na Belvedere.
Artuš, Belvedere 57.
Sekovar, Piazza Caserma.
Ronzel Goachino, Via S. Marco 26.
Wenc Neža, Via Broletto.
Segolin Rosa. Via Industria 16.
Kickel, Via Montorzino 4, Rojano.

Anton Bajec

umetni in trgovski vrtnar

naznanja sl. p. n. občinstvu, da se nahaja njegov

cvetlični salon Pod Trančo

Velika zaloga suhih vencev.

Izdelovanje šopkov, vencev, trakov itd.

Okusno delo in zmerne cene.

Zunanja naročila se točno izvršujejo.

Vrtnarija na Tržaški cesti 34.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

r. z. z n. z. obrestuje hranil. vloge po **4½%** v Ljubljani brez vsakršnega odbitka.

Stanje hranilnih vlog: 20,000.000. Popolnoma varno naložen denar. Rezervni zaklad K 700.000

Sladni čaj znamka Sladin

Kri! Moč! Zdravje! 50% prihranka! Najboljši zajtrk! dosežejo, dobe tisti, ki namesto kave, čaja, kakava, sladne kave, puro, somatoze, sanatogen, redilnih soli, mesnih izvlečkov, zabele za juho, moke za otroke i. t. d. — pijo **„SLADIN"**, to je dr. pl. Trnkóczyja sladni čaj. Prihrani se pri mleku in sladkorju. Prekosi vse redilne pomočke. Prihrani 50 odstotkov pri denarju v gospodinjstvu. To resno vest izpričujejo poverjena zahvalna pisma. Zavitki po četrt kilograma stanejo 60 vinarjev, zahteva naj se tudi pri trgovcu. Sladni čaj se ne sme zamenjati z manj vredno sladno kavo. — Glavne zaloge: v Ljubljani **lekarna Trnkóczy**; na Dunaju v lekarnah Trnkóczy: VIII., Josefstädterstrasse 25; III., Radeckyplatz 4; V., Schönbrunnerstrasse 109; v Gradcu: Sackstrasse 3.

St. 9311/V. u.

Razglas

s katerim se vojaškotaksni obvezanci pozivajo v zglasitev.

Na podstavi zakona z dne 10. februarja 1907, drž. zak. št. 30, se morajo vsi vojaškotaksni obvezanci do prestanka svoje vojaškotaksne obveznosti vsako leto meseca januarja zglasiti pri tisti občini, ki imajo v njej dne 1. januarja tistega leta svoje bivališče.

Oprostilo od osebnega dohodninskega davka ali od službene nadomestilne takse, ki ga je zaradi svojega 1200 K ne presegajočega dohodka ali iz drugih razlogov pričakovati ali ki je v prejšnjem letu nastopilo, ne oprosti od dolžnosti zglasitve

Zglasitev se sme zvršiti pismeno ali pa ustno.

Pismena zglasitev se zgodi tako, da se pošljeta na občino dva, po vseh rubrikah s čitljivo pisavo popolnoma in resnično popolnjena zglaševalna formularja. Zglaševalni formularji se dobivajo pri mestnem magistratu in sicer v mestnem vojaškem uradu v „Mestnem domu", I. nadstropje brezplačno. Pošiljatve zglasitev v kraljevinah in deželah zastopanih v državnem zboru, so poštnine proste.

Zglaševalni formularji so urejeni tako, da se zganejo in adresirajo ter brez pismenega zavoja oddajo na pošto.

Ustne zglasitve vpiše občina v oba zglaševalna formularja.

Zglasitve, ki se izvrše s posredovanjem tretje osebe, ne odvežejo tistega, ki se je dolžan zglasiti, od odgovornosti za izpolnitev njemu naložene zaveznosti.

Tistim, ki so dolžni se zglasiti, pa predpisane zglasitve ne izvrše pravočasno ali pa jo izvrše v bistvenih točkah nepopolno, se sme naložiti denarna kazen do 50 K. Vojaškotaksni obvezanci, ki v svojih zglasitvah vedoma zakrive zamolčitve ali neresnične napovedi, zapadejo — v kolikor dejanje ne utemelji učina, ki ga je po občnem kazenskem zakonu kaznovati kot kaznjivo dejanje — denarnim kaznim do 500 K in ob posebno obtežujočih okolščinah do 1000 K. Kadar denarnih kazni ni mogoče izterjati se izpremene v zaporne kazni.

Vrhutega je političnemu oblastvu dano na prosto volje, da takrat, kadar se zglasitev ne izvrši pravočasno ali kadar se izvrši nepopolno na podstavi znanih podatkov ali podatkov, ki se uradoma doženo, takoj določi vojaško takso.

Mestni magistrat ljubljanski

dne 11. novembra 1912.

Župan:

dr. Ivan Tavčar l. r.

„Zarja" se prodaja v Ljubljani po 8 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.
Pirnat, Kolodvorska cesta.
Zupančič, Kolodvorska cesta
Blaž, Dunajska cesta.
Sterkovič, Dunajska cesta.
Fuchs, Marije Terezije cesta
Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.
Šubić, Miklošičeva cesta.
Šenk, Resljeva cesta
Kanc, Sv. Petra cesta
Treo, „
Kušar, „
Podboj, „
Bizjak, Bahoričeva ulica.
Remžgar, Zelena jama.
Svetek, Zaloška cesta.
Šešark, Šelenburgova ulica
Subadolc Anton, Zelena jama 50.
Dolenec, Prešernova ulica
Pichler, Kongresni trg.
Ušeničnik. dovska ulica.
Wisiak, Gospodska ulica.
Kleinstein, Jurčičev trg.
Stiene, Valvazorjev trg.
Košir, Hilšerjeva ulica.
Sušnik, Rimska cesta.
Klanšek, Tržaška cesta.
Elsner, Kopitarjeva ulica
Blaznik, Stari trg.
Kustrin, Breg.
Sever, Krakovski nasip.
Državni kolodvor.
Križaj in Kotnik, Siška
Likar, Glince.
Jezeršek, Zaloška cesta.